

Barns undring i naturen

Hvordan kan barnehageansatte bruke naturen for å igangsette barns undring?

Sindre Fiske

[kandidatnummer: 17]

Bacheloroppgave

[BHBAC3990]

Trondheim, 28.04.2023

Bacheloroppgaven er et selvstendig studentarbeid gjennomført ved Dronning Mauds Minne Høgskole for Barnehagelærerutdanning og er godkjent som en del av barnehagelærerutdanningen. Under utarbeidelse av oppgaven har studenten fått veiledning ved DMMH.

DronningMaudsMinne
HØGSKOLE FOR BARNEHAGELÆRERUTDANNING

Innholdsfortegnelse

1. Innledning.....	2
2. Teoretisk Forankring.....	3
2.1. Undring.....	3
2.2. Perspektiver på undring.....	4
2.3. Realfag og undring.....	5
2.4. Undring i naturen.....	7
3. Metode.....	8
3.1. Kvalitativ metode.....	8
3.2. Observasjon og intervju.....	8
3.3. Planlegging av datainnsamling.....	10
3.4. Beskrivelse av gjennomføring.....	10
3.5. Analyse.....	11
3.6. Kvalitetsvurdering.....	12
3.7. Etiske retningslinjer.....	13
4. Funn og resultater.....	14
5. Drøfting.....	16
5.1. Barns undring i naturen.....	16
5.2. Voksenrollen i undring.....	18
6. Avslutning.....	21
Litteraturliste.....	23
Vedlegg 1: Informasjons- og samtykkeskjema.....	24
Vedlegg 2: Intervjuguide.....	26
Vedlegg 3: Observasjon – Skli på isen.....	27
Vedlegg 4: Observasjon – Isen sprekker.....	27
Vedlegg 5: Observasjon – Trollet.....	28
Vedlegg 6: Observasjon – Lyd fra intet.....	28
Vedlegg 7: Observasjon – Presse snø.....	29
Vedlegg 8: Observasjon – Sjøppel.....	30
Vedlegg 9: Observasjon – Død fugl.....	31

1. Innledning

Begrepet undring finner vi i rammeplanen, barnehageloven og FN's barnekonvensjon. Dette gjør at barnehager er pålagt å gi rom for barns undring i hverdagene i barnehagen. Som ansatt i barnehagen har man et ansvar for å kunne evne å møte barna og deres tanker og uttrykk på en positiv måte. Undring kan komme fra spontane inntrykk, og er noe som alle opplever daglig. Ifølge rammeplanen skal personalet «støtte og berike barnas initiativ, undring, nysgjerrighet, kreativitet, læringslyst og tiltro til egne evner» (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 22). Undring er et utbredt begrep i rammeplanen og derfor et sentralt tema i barnehagen. Barn lurer på mye og undrer seg over veldig mange ting. Dette gir de ansatte mulighet til å ta tak i dette og bygge videre på det. Jeg har selv erfaringer med undring fra barnehagelærerutdanningen, og da spesielt praksisperiodene. Jeg har fått mange undringsspørsmål fra barn som har satt sine spor, og som kan sies å være en grunn til mitt engasjement til barns undring og nysgjerrighet. På bakgrunn av dette har jeg opparbeidet en interesse for barns undring i barnehagen, og vil derfor i denne bacheloroppgaven utforske dette nærmere og forsøke å finne svar på hvordan ansatte i barnehagen kan ta i bruk naturen for å igangsette barns undring. Spørsmål jeg har fått fra barn tilknyttet undring er f.eks. «Hvorfor er gresset grønt?» og «hvorfor kan ikke meitemarken snakke?» Undring er derfor et viktig begrep i barnehagelærerprofesjonen.

I denne bacheloroppgaven vil vi kunne se nærmere på hvordan jeg har jobbet med temaet barns undring, og hvilke valg jeg har tatt knyttet til oppgaven. Valgene som er tatt er basert på hvilke teorier som vektlegges, valg av metode og gjennomføring av datainnsamling, dataanalyse, kvalitetsvurdering og etiske hensyn. I kapittel 2 blir det presentert en del teorier om undring som danner grunnlaget for det som forskes på. Her blir det sett på noen definisjoner om hva undring er, perspektiver på undring, samt undring opp mot realfag og naturen. Kapittel 3 åpner med begrunnelse for valg av metode, og valg tilknyttet forskningsprosessen og arbeidet med innsamling og analyse av datamaterialet, der jeg tar for meg en temaanalyse. I kapittel 4 vil funnene i datamaterialet bli presentert, før det i kapittel 5 blir drøftet opp mot refleksjoner og aktuelle teorier. I drøftingen vil jeg ta for meg to tema, som er barns undring i naturen og voksenrollen i denne undringen. Avslutningsvis kommer en oppsummering av de viktigste punktene og innholdet i bacheloroppgaven og dette sees opp

mot problemstillingen som er *Hvordan kan barnehageansatte bruke naturen for å igangsette barns undring?*

2. Teoretisk forankring

2.1. Undring

Undring er et sentralt begrep i barnehagen, men ikke alle vet hva det inneholder eller hva som definerer begrepet undring. Undring kan defineres som en tilstand av nysgjerrighet og refleksjon som oppstår når vi blir forundret eller fascinert av noe. Dette kan vekke følelser i oss som gjør oss forbløffet, forvirret eller overrasket av noe man ikke umiddelbart forstår eller har forklaringer på. Begrepet undring forbindes ifølge Amundsen gjerne til det å lure på noe (Amundsen, 2013, s. 13). Vi mennesker er nysgjerrige, undrende og søker ofte etter svar og sammenhenger i den verden vi lever i. Spesielt barn, som er relativt nye tilskudd i vår verden, opplever flere ting for aller første gang. Barn sitter ofte inne med mange tanker, spørsmål og inntrykk i sin tidlige fase i livet, og tilegner seg da emosjonelle erfaringer, som er en måte å beskrive undring på. En emosjonell erfaring gir en følelse av overraskelse, fremmed beundring, noe uventet eller utrolig (Amundsen, 2013, s. 13).

Som nevnt i forrige avsnitt er undring et sentralt begrep i barnehagen, noe som gjenspeiler seg i rammeplanen. I rammeplanen ser vi at undring er et begrep som ofte blir nevnt. F.eks. under fagområdet *antall, rom og form* står det at: «Arbeid med fagområdet skal stimulere barnas undring, nysgjerrighet og motivasjon for problemløsning» (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 53). Dette er et av flere eksempler på at undring inngår i barnehagens fagområder. Undring og nysgjerrighet er to begreper som gjerne assosieres med hverandre, men hva er egentlig forskjellen på disse to begrepene? Amundsen forteller at man kan se en nær forbindelse mellom undring og nysgjerrighet, men at vi likevel kan skille disse to fra hverandre (Amundsen, 2013, s. 14). Nysgjerrighet kan sees på som å søke etter et fasitsvar, der en lur på noe som krever et konkret svar. Mens undring på den andre siden, handler mer om å tenke og fantasere seg frem til mulige løsninger og sammenhenger knyttet til det man undrer seg over. Amundsen forklarer forskjellen på undring og nysgjerrighet på følgende måte:

«Vi assosierer vanligvis nysgjerrighet med aktive forsøk på å forstå og til og med manipulere tilsynelatende avvikende trekk ved omgivelsene. I motsetning til nysgjerrighet er emosjonen

undring passiv. Den leder vanligvis til kognitiv refleksjon over meningen med det uventede i persepsjonene heller enn en aktiv utforsking». (Amundsen, 2013, s. 14).

Undring handler derfor mer om å tilegne seg erfaringer til hvordan ting henger sammen og hvordan ulike deler i verden forholder seg til hverandre. Undringen kan føre til dypere innsikt og forståelse, av den grunn at det oppmuntrer oss til å stille spørsmål og åpne oss for nye ideer og perspektiver. I tillegg blir vi utfordret til å tenke utenfor boksen og finne og se nye løsninger på problemer eller utfordringer.

2.2. Perspektiver på undring

Når man åpnes for nye ideer, kan man se på ulike ting fra flere perspektiver. Nettopp undring kan sees på fra flere perspektiver og jeg skal videre gjøre rede for noen av disse perspektivene. Undring kan betraktes som en følelse eller en mental tilstand som oppstår idet man blir overrasket eller fascinert av noe. Dette kan være nysgjerrighet rundt noe man ikke helt forstår, eller det kan være beundring for noe uventet eller spesielt. Denne undringen kan sees på som et psykologisk perspektiv. Emosjonen undring kan sees på som vår reaksjon til våre opplevelser, og følelsene våre vil være et mål på det som har en verdi for oss (Amundsen, 2013, s. 17). Det fenomenologiske perspektivet på undring er relativt aktuelt i dagens barnehageforskning, og går ut på at forskere i langt større grad ønsker å gripe inn i det som i barnehagen kan kalles barneperspektivet (Amundsen, 2013, s. 20). Dette kan også kobles opp mot barns medvirkning, da barn i barnehagen har rett til å kunne medvirke i det som angår dem. Barns rett til å bli hørt og sett i barnehagen, gjelder også undring, da barns tanker og undring også kan knyttes til å medvirke i barnehagen. F.eks. om et barn stiller et undringsspørsmål til en ansatt, bør barnets spørsmål bli hørt, godtatt og anerkjent av den ansatte i barnehagen.

Filosofisk undring er ikke sentralt for bare barn, men mennesker generelt, og kan betraktes som en underliggende menneskelig erfaring som relateres til menneskers evne til å spørre spørsmål og søke etter mening. Dette kan også sees i sammenheng med å utvikle reflekterte holdninger til verden rundt oss. Platon og Aristoteles så på undring som en forutsetning for å kunne filosofere (Amundsen, 2013, s. 22). Spirituell undring kan forbindes med en åndelig opplevelse. Dette kan også relateres til vår tilknytning til naturen og universet, som kan være med på å utvide vår bevissthet og forståelse av verden. Spirituelt sett har undringen også en

plass innenfor trosretninger som religioner og livssyn, f.eks. kristendommen og islam, og dette kan omhandle f.eks. hvilke guder man tror på, eller hva man tror skjer etter døden. I det spirituelle er ikke undringen redusert til dens forståelse, men til det emosjonelle med undring (Amundsen, 2013, s. 25). Undring forbindes også i all kunst og estetisk virksomhet, som et sentralt element. Kreativt perspektiv på undring, kan derfor betraktes som en kilde til inspirasjon og kreativitet, og kunstnere. Kunstnere er kjent for å fokusere på det estetiske, som forbindes med læren om det skjønne, og man kan si at en kunstner sjeldent skaper et kunstverk uten å først å ha undret seg over noe. I tillegg er ofte et kunstverk skapt med hensikt for å skape undring hos tilskuerne (Amundsen, 2013, s. 26).

2.3. Realfag og undring

Realfag og undring er to begreper som kan assosieres med hverandre, og disse kan ha en sterk sammenheng i barnehagen. Barnehagen kan være en arena der barn får stimulert sin nysgjerrighet og utforskertrang, og realfag kan potensielt gi barn gode muligheter for å utforske verden. Realfag i barnehagen bygger på fagene naturfag og matematikk, i tillegg til kunst og håndverk. Disse fagene kobles opp mot *natur, miljø og teknologi, antall rom og form*, og *kunst, kultur og kreativitet*, som disse fagområdene kalles i rammeplanen. F.eks. under fagområdet *antall, rom og form* kan vi se at det «handler om å oppdage, utforske og skape strukturer og hjelpe barna til å forstå sammenhenger i naturen, samfunnet og universet» (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 53). Dette sitatet kan kobles til både realfag og undring. Når man jobber med realfag i barnehagen forteller Brostrøm og Frøkjær at naturen og naturfenomener er sentralt. Der naturen tar som oftest for seg planter og dyr, mens naturfenomener handler mer om planeter, vann, elektrisitet m.m. (Brostrøm & Frøkjær, 2016, s. 15-16).

I denne bacheloroppgaven fokuseres det mer på realfag og undring i naturen, men hvorfor skal man drive med realfag i barnehagen? Ved å drive med realfag i barnehagen, får vi muligheten til å arbeide ut ifra barnas spørsmål, undring og utforskning. Da vil man kunne se nærmere på og undersøke ulike fenomener som barna er opptatte av. Her kommer også barns medvirkning til syne. Barn skal sees på som subjekter og har fått lovfestet subjektstatus i Norge. Ifølge barnehageloven har barn rett til medvirkning og rett til å gi uttrykk og formidle

sin mening i barnehagens virksomhet samt å opptre som aktive aktører i sitt eget liv (Amundsen, 2013, s. 184).

En aktuell måte for barn å tilegne seg erfaringer og kunnskap tilknyttet realfag, er å gjennomføre realfagsaktiviteter i barnehagen. Når man gjennomfører aktiviteter i barnehagen, er motivasjon en sentral faktor for å oppnå vellykkede aktiviteter. «Barn lærer mest og best når de deltar i meningsfylt virksomhet som de er motivert for». (Brostrøm & Frøkjær, 2016, s. 47). Når barn undrer seg over noe, skaper dette en indre motivasjon til å undersøke og finne ut av de utfordringene en kommer over. Som barnehagelærer og ansatt i barnehagen bør man kunne oppfatte når barn er nysgjerrige, undrende eller undersøkende og bygge videre på det barnets oppmerksomhet er rettet mot. Når barn får mulighet til å utforske verden og omgivelsene rundt seg gjennom realfaglige aktiviteter, kan de oppleve undring rundt hvordan ting fungerer og henger sammen. Eksempler på ting barn kan undre seg over er hvorfor en ball spretter, eller hvorfor isen smelter. Med utgangspunkt i dette kan man i barnehagen gjennomføre prosjektarbeid og aktiviteter ut ifra barnas undring. F.eks. rundt undring med is som smelter, kan man leke/lage noe med is og snø ute, man kan ta med snø/is inn for å se hva som skjer, eller legge vann i fryseren for å se hva som vil skje. Det finnes altså mye man kan finne på i barnehagen.

Undring er derfor en viktig drivkraft for læring og utforskning, og kan bidra til at barn blir mer engasjerte og motiverte i sin utforskning av verden. Gjennom undringen og det å stille spørsmål kan barn utvikle sin kritiske tenkning, sin observasjonsevne og evne til å eksperimentere. Derfor kan realfag være en viktig del av det pedagogiske arbeidet i barnehagen, der barna får styrket sin nysgjerrighet og undring, og bidra til å gi barna et godt grunnlag for sin videre utforskning av verden rundt seg. For å gi barna dette grunnlaget er det også viktig med gode relasjoner mellom barna og de ansatte. I barnehagen har de ansatte en omsorgsfull rolle overfor barna, der en skal anerkjenne barn som enkeltindivid og som en helhetlig gruppe. Dette krever at de ansatte viser oppmerksomhet og åpenhet overfor barnegruppen og det unike ved hvert enkelt barn. Videre er den omsorgsfulle relasjonen viktig for å kunne vise vilje til samspill og innlevelse sammen med barn (Amundsen, 2013, s. 102). Voksenrollen og relasjonen med barn er derfor viktig for at barna skal kunne føle seg trygge til å uttrykke sine tanker og meninger i barnehagen.

2.4. Undring i naturen

Barns undring i naturen kan være en god kilde til læring og utvikling. Naturen er full av fascinerende fenomener og skapninger, og barn har en naturlig nysgjerrighet og utforskertrang som kan stimuleres og videreutvikles gjennom å utforske og oppleve naturen. Naturen byr på gode muligheter for lek, læring, undring og utforsking, der hensikten med dette er å hjelpe barna med å forstå verden og se sammenhenger i verden og omgivelsene rundt oss, samt å oppleve glede til nye oppdagelser og naturfenomener (Bakke, 2022, s. 16). I barnehagen er man ofte ute på tur i nærmiljøet, og for de barnehagene som har nær tilgang til skog og natur, er dette ofte et aktuelt turmål. I rammeplanen for barnehagen står det at:

«Barnehagen skal legge til rette for at barna kan forbli nysgjerrige på naturvitenskapelige fenomener, oppleve tilhørighet til naturen ...» (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 52).

For at barna skal oppleve tilhørighet til naturen, kreves det at de får erfaringer med naturen og hva som finnes i den. Da kan man f.eks. gå på tur ute i naturen. Når man er på tur i naturen med en barnegruppe, er det viktig å ikke alltid fokusere så mye på destinasjonen man skal til, men heller ha søkelyset på selve reisen, da man kan komme over mange ting å undre seg over. Når man er på tur sammen med barnehagebarn, kan man komme over et flertall av naturfenomener som barna undrer seg over på veien. Som barnehagelærer og ansatt er det da viktig å kunne gi barna tid og rom til å bearbeide disse undringssituasjonene som spontant oppstår, i tillegg til å støtte barna i deres undring. Å være undrende sammen med barna i stede for å avfeie barnet og ødelegge en mulig kreativ og fantasifull prosess, som blir en demper for undringen, er viktig for barnas utvikling. Å samtale med barna er en fin måte å støtte deres undring på. Amundsen siterer den russiske filosofen Mikhail Bakhtin som forteller at: «Det er gjennom ordrike dialoger at vi utvikler en dypere forståelse av ethvert fenomen» (Amundsen, 2013, s. 190). Dype samtaler med barn er derfor en god måte for dem å utvikle seg og sin undring, utforsking og forståelse for ulike fenomener. For å ha gode samtaler med barn, er det nesten selvsagt at de ansatte bør være aktivt til stede for barna. Schytte forteller at i et intervju uttrykket flere barn behov for aktive voksne som er til stede i uteleken. De ansatte har en viktig rolle i uteleken (Schytte, 2022, s. 90). Dette er med på å tydeliggjøre viktigheten av de ansattes rolle i utemiljøet, og argumentet for behovet etter aktive voksne i barnehagen styrkes når vi ser at det nettopp er barn som mener dette.

«Naturen i seg selv er en uuttømmelig kilde til undring ...» (Kibsgaard, 2014, s. 148). Når barn undrer seg og tar til seg nye inntrykk, har de ofte et behov for å uttrykke dette. Det er da

viktig at personalet i barnehagen er lyttende og interesserte i det barnet har å fortelle. Dette er viktig for at barnet skal føle seg sett, hørt og anerkjent. En annen ting som er viktig som ansatt i barnehagen når man er i uterommet, er å gi barna frihet til å utfolde seg og ta i bruk sansene sine for å oppleve og undre seg (Kibsgaard, 2014, s. 148). Om man er ute på tur eller i barnehagens uterom er det viktig med observante ansatte som er bevisst rundt barns undring. Ved å f.eks. observere barna når man er ute på tur, vil man kunne fange opp barnas undring og hva de interesserer seg for. Da vil man kunne jobbe bedre med problemstillingen i denne bacheloroppgaven som er: *Hvordan kan barnehageansatte bruke naturen for å igangsette barns undring?*

3. Metode

3.1. Kvalitativ metode

Denne bacheloroppgaven bygger på metoder som er sentrale i innsamlingen av datamateriale. En metode kan defineres som en planlagt fremgangsmåte eller systematisk tilnærming for å løse et problem, oppnå et mål eller samle inn informasjon. Min hensikt med metodene jeg har valgt, er å samle informasjon for å finne svar på problemstillingen: *Hvordan kan barnehageansatte bruke naturen for å igangsette barns undring?* Ulike metoder kan deles inn i det vi kaller kvalitative og kvantitative metoder. Kvantitative metoder er forskningsmetoder som tar for seg det med tall og målinger, som f.eks. spørreundersøkelser. På den andre siden finner vi kvalitative metoder, som går mer ut på det Bergsland og Jæger forteller som å forstå sosiale fenomener, der blikket da rettes mot menneskers naturlige handlinger i hverdagen (Bergsland & Jæger, 2022, s. 29). Mennesker handlinger er noe hver enkelt gjør naturlig, og ofte blir disse handlingene gjort ubevisst, mens noe kan også i enkelte tilfeller bli gjort mer bevisst. Jeg har i denne oppgaven valgt to kvalitative metoder, for å finne ut av menneskers tanker og handlinger når det kommer til det å igangsette barns undring i naturen. De to metodene jeg har valgt er intervju og observasjon.

3.2. Observasjon og intervju

Observasjon og intervju er to metoder som kategoriseres som kvalitative forskningsmetoder, som også ble nevnt i forrige avsnitt. Grunnen til at jeg har valgt å ta i bruk

forskningsmetodene observasjon og intervju, er fordi jeg synes disse er gode metoder som er relevante for å belyse problemstillingen, og finne ut av hvordan barnehageansatte kan bruke naturen for å igangsette barns undring. Man kan selvsagt finne flere positive og negative sider ved å benytte seg av disse metodene, noe jeg kommer tilbake til under kvalitetsvurderingen. Noe som karakteriserer både intervju og observasjon (mer spesifikt deltakende observasjon), er at vi etablerer mer direkte kontakt med den/de vi studerer (Thagaard, 2018, s. 13).

Observasjon går ut på å observere og registrere fenomener og atferd i bestemte situasjoner. Metoden observasjon egner seg godt til å få innsikt i andres atferd og hvordan mennesker forholder seg til hverandre i ulike situasjoner (Thagaard, 2018, s. 12). Observasjonsmetoden kan utføres på ulike måter. I min datainnsamling benyttet jeg meg av ustrukturert observasjon, i tillegg til deltakende og ikke-deltakende observasjon. Ustrukturert observasjon vil si at jeg som observatør har frihet til å observere hva som helst, så lenge det er relevant til undersøkelsen. Jeg observerte derfor situasjoner som jeg følte kunne knyttes opp mot undring og problemstillingen. Under observasjonene vekslet jeg mellom å være deltakende og ikke-deltakende observatør. Forskjellen på disse formene for observasjon er at ved deltakende observasjon, deltar man aktivt og blir en del av det som observeres, mens ved ikke-deltakende observasjon blir man stående utenfor det som skjer mens man observerer uten selv å delta i situasjonen. Hovedgrunnen til at jeg valgte å være deltakende i noen av observasjonene, var fordi det følte unaturlig for meg å skulle overse barna i enkelte situasjoner der de inviterte til samtale eller tok kontakt med meg. Samtidig prøvde jeg å holde meg tilbake i flere situasjoner og dermed opptre som ikke-deltakende. Dette var fordi jeg ville forsøke og ikke påvirke datainnsamlingen i særlig stor grad, da hensikten var å observere barn og ansatte i forhold til undring. Jeg opptrådte for det meste som ikke-deltakende observatør under datainnsamlingen.

I tillegg til observasjon benyttet jeg meg også av metoden intervju. Intervju som metode gir oss på den andre siden innsikt i en persons opplevelser, synspunkter og forståelse av seg selv (Thagaard, 2018, s. 12). I intervjuet som jeg gjennomførte var jeg ute etter å få svar på pedagogisk leders forståelse og synspunkter på undring, samt egne opplevelser av undring og opplevelser av undring med barn i barnehagen. Spørsmålene jeg stilte var ment for å få et større innblikk rundt informantens tanker til undring, og hva hen tenker og mener at de ansatte kan gjøre for å igangsette barns undring ute i naturen.

3.3. Planlegging av datainnsamling

Før jeg kom i gang med datainnsamlingen, krevdes det en del planlegging og forberedelser. Jeg startet først med å planlegge hva jeg skulle observere, som var undring i naturen. Med utgangspunkt i problemstillingen om hvordan barnehageansatte kan bruke naturen for å igangsette barns undring, planla jeg å observere undringssituasjoner ute på tur med en barnehagegruppe. Videre utarbeidet jeg en intervjuguide (se vedlegg 2) der jeg kom fram med spørsmål tilknyttet undring, barnehagelærers forståelse og erfaringer med dette. I tillegg til spørsmål som omhandlet avdelingens bruk av naturen, og muligheter for undring ute i naturen.

Etter å ha laget en plan for observasjoner, samt utarbeidet intervjuguide, måtte jeg få tilgang til felten. Da kontaktet jeg en barnehage som jeg ønsket som mine informanter, og fikk tillatelse til å komme i barnehagen for å samle inn datamateriale. Thagaard forteller at for å få adgang til felten, er det ofte nødvendig med tillatelse fra ledelsen for å få innpass til organisasjoner for å få gjennomføre studier og undersøkelser (Thagaard, 2018, s. 65). Jeg tok kontakt med styrer i den valgte barnehagen for å få tilgang til å samle inn datamateriale. Da jeg skaffet tilgang til felten, gjorde jeg et strategisk utvalg av informanter. Utvalget var strategisk av den grunn at informantene mine ble valgt fordi jeg har kjennskap til dem fra før, både barna og de ansatte på avdelingen. Grunnen til at jeg valgte noen jeg hadde kjennskap til, var fordi jeg tenkte dette ville være positivt for datainnsamlingen min. Med kjennskap til informantene tenkte jeg at barna og de ansatte jeg observerte, samt den pedagogiske lederen jeg intervjuet, ville være mer åpne og ærlige i sine svar og i sine handlinger. Dette gjaldt spesielt de barna jeg skulle observere, da dette var barn jeg kjente til fra før, tenkte jeg de ville tørre å åpne seg opp og uttrykke sin undring i større grad rundt noen de kjenner heller enn en fremmed, da deler av barnas undring ville muligens gått til hvem jeg som observatør var og hvorfor jeg var med dem på tur. Da informantene var i boks, sendte jeg ut et informasjons- og samtykkeskjema (se vedlegg 1) og fikk avtalt dato og tid for datainnsamlingen. Deretter startet jeg med å oppdatere meg på teori om undring i tiden før datainnsamlingen.

3.4. Beskrivelse av gjennomføring

Da jeg gjennomførte datainnsamlingen, var jeg først med avdelingen ut på tur for å observere. Dette følte jeg gikk bra, da jeg observerte flere situasjoner med undring på turen. På turen

hadde jeg med meg ei notatbok og en penn, for å skrive ned det jeg observerte mens jeg hadde det ferskt i minne. Å observere avdelingen på tur var krevende i den stand at jeg måtte være skjerpet og fokusert til enhver tid, for å få med meg det nødvendige i datainnsamlingen. Dette merket jeg også ble krevende, da det var vanskelig å få med seg hva flertallet av barna gjorde til enhver tid. Noe som kan være en grunn til at jeg også gikk glipp av noe verdifullt datamateriale. Under observasjonene forsøkte jeg å veksle mellom å være deltakende og ikke-deltakende observatør. Grunnen til at jeg valgte å veksle mellom disse rollene, var for å ikke påvirke resultatene for mye, samtidig som jeg også delvis påvirket for at noe av det jeg observerte ikke skulle gå bort i situasjoner der jeg så potensiale for undring. Jeg deltok også som nevnt tidligere av den grunn at jeg ikke ville avfeie barna da de tok kontakt med meg, da dette ville vært unaturlig for meg å gjøre i møte med barn.

Da vi kom tilbake fra turen, fikk jeg anledning til å intervju den pedagogiske lederen på avdelingen. Intervjuet ble gjennomført slik at jeg satt med intervjuguiden foran meg og stilte spørsmål til informanten, mens jeg satt og noterte ned svar på pc-en min. Jeg hadde på forhånd ikke søkt NSD (Norsk senter for forskningsdata), som gir tillatelse til å behandle personopplysninger, og kunne derfor ikke ta lydopptak av intervjuet og behandle personopplysninger. Det som ble problematisk under intervjuet, var at jeg måtte notere mens informanten svarte på spørsmålene. Ved å gjennomføre intervjuet på denne måten risikerte jeg å ikke få med alt av svarene fra informanten, men jeg føler selv jeg fikk med det aller meste, og ikke minst fikk jeg med det viktigste. En annen negativ side med gjennomføringen, var at flyten i intervjuet var dårlig da jeg måtte notere svar underveis, i tillegg til at jeg kunne oppfattes som fraværende da jeg for det meste satt med blikket rettet ned i pc skjermen i stede for å ha blikket rettet mot den pedagogiske lederen jeg intervjuet. Informanten fikk ikke tilgang til intervjuguiden på forhånd. Dette var med hensikt for å få mest mulig ærlige og spontane svar til spørsmålene jeg stilte.

3.5.Analyse

Etter å ha samlet inn data gjennom å benytte meg av både observasjon og intervju som metoder, startet bearbeidingen av datamaterialet. Analyseringen startet allerede rett etter datainnsamlingen. Da jeg noterte stikkord underveis i observasjonene, fikk jeg transkribert dette relativt tidlig og nøyaktig etter observasjonene, da de fortsatt satt friskt i minnet. Da intervjuet også var gjennomført og nedskrevet var alt datamateriale i boks, og jeg begynte

dermed å lese over alt jeg hadde samlet inn. Ved å lese over alt datamateriale flere ganger, dannes en større forståelse for de fenomener vi finner i teksten, i tillegg til at en evner i større grad å se nye mønstre og ting når vi gjennomgår datamaterialet flere ganger. (Thagaard, 2018, s. 152). Etter å ha lest over all data mange ganger, reduserte jeg datamengden ved å fjerne det jeg mente var irrelevant for problemstillingen og oppgaven, da dette gjorde det lettere å strukturere og skape orden i det innsamlede datamateriale. I analysearbeidet jobbet jeg med å få frem det mest relevante knyttet til problemstillingen, og startet derfor en kodningsprosess for å dele observasjonene og uttalelsene fra intervjuet inn i kategorier. Koding av data i kvalitative analyser er en vanlig fremgangsmåte å benytte seg av. Når man benytter seg av koding går dette ut på å dele opp teksten og ta i bruk kodebetegnelser (Thagaard, 2018, s. 153). Ved å analysere datamaterialet på denne måten, ble det lettere å sammenlikne det jeg observerte med uttalelsene i intervjuet for å belyse problemstillingen.

Den type analyse jeg har gjennomført kan også kalles en temaanalyse. «Når vi utfører temaanalyser, retter vi oppmerksomheten mot temaer som er representert i prosjektet (Thagaard, 2018, s. 171). Temaene som er representert i min analyse er blant annet barnas undring og voksenrollen i undringen. I denne analysen har jeg satt søkelys på sammenhengen mellom dataen i de ulike temaene. Denne sammenhengen danner et grunnlag for å utvikle en helhetlig forståelse av dataen som er samlet inn (Thagaard, 2018, s. 171). Når man utvikler en bedre forståelse for dataen, blir også kvaliteten til prosjektet styrket.

3.6.Kvalitetsvurdering

For å vurdere kvaliteten av metodene som er brukt og arbeidet med dette, må man se på det med et kritisk blikk. Metodene er som nevnt observasjon og intervju, og begge disse har både styrker og svakheter man må ta hensyn til. Ved intervju har man den fordel å kunne stille spørsmål ut ifra det man ønsker svar på. Det negative med intervju kan f.eks. være at man ikke vet om informanten svarer ærlig på spørsmålene. En stor svakhet ved observasjon som metode, er at når man er alene som observatør ikke klarer å få med seg alt og vil da dermed gå glipp av noe relevant data, i tillegg kan man stille seg kritisk til mine tolkninger og om hvorvidt disse stemmer. Når man stiller seg kritisk til prosjektets kvalitet, kan dette knyttes til begrepet reliabilitet. Reliabilitet ser vi på som å kritisk vurdere at prosjektet er gjennomført på tillitvekkende og pålitelig måte (Thagaard, 2018, s. 187). Altså hvordan er datamaterialet

samlet inn? Hvordan har det blitt bearbeidet og analysert? Dette ble beskrevet under gjennomføringen og analysedelen.

Ved å gå kritisk gjennom analyseprosessen, styrkes validiteten til prosjektet. Validitet kan vi si omhandler gyldigheten av forskerens tolkninger, som vektlegges ut ifra det teoretiske (Thagaard, 2018, s. 189). Dette baseres altså på forskerens grunnlag for tolkninger. Forskerrollen har derfor en stor betydning for innsamlingen, i tillegg til at betydningen også er stor i forhold til forskerens tolkning av datamaterialet. En annen ting man kan trekke fram å se kritisk på, er mengden og tidsrommet dataen ble samlet på. Min innsamling av data foregikk gjennom en dag i barnehagen, og man kan stille seg kritisk til hvor vidt jeg burde latt datainnsamlingen gå over flere dager, for å få mer data i tillegg til å få observere over flere dager. Ved å observere over flere dager ville prosjektets reliabilitet vær styrket i langt større grad. Etter å ha samlet inn data i en dag, risikerer jeg at noe av de resultatene jeg sitter igjen kan være tilfeldige. Derfor ville det vært mer hensiktsmessig å observere over en lengre periode for å styrke datamaterialets pålitelighet. Det samme prinsippet gjelder også intervjuet, da jeg kunne ha intervjuet flere av de ansatte på avdelingen, for å få flere synspunkter på undring som jeg kunne trekke inn i oppgaven.

3.7. Etiske retningslinjer

Når man driver med forskning med mennesker, er det en del etiske hensyn som tas. Thagaard forteller at det kreves av en forsker at man forholder seg til etiske prinsipper når det dreier seg om vitenskapelig virksomhet (Thagaard, 2018, s. 20). Når man forsker på og med mennesker er det viktig å være bevisst rundt noen etiske retningslinjer. De største etiske utfordringene vi kan møte i tilknytning til kvalitativ forskning deler vi gjerne inn i tre kategorier. Disse er *informert samtykke, konfidensialitet og konsekvenser av å delta i forskningsprosjekter* (Thagaard, 2018, s. 22). Informantene ble informert om samtykke, der de fikk informasjon om undersøkelsen, at det er frivillig å delta og at de når som helst kan trekke seg. Siden jeg observerte både barn og ansatte, spurte jeg ansatte om jeg fikk lov til å observere. I tillegg spurte jeg også barna, da jeg mener dette er etisk riktig å gjøre og for at barna skal sees på som subjekter og aktive aktører i eget liv. Det var en mulighet for at ikke alle barna forstod helt hva de hadde sagt ja til, så derfor spurte jeg barna jeg observerte om tillatelse før jeg noterte ned mine observasjoner. Ofte underveis i turen kom barna bort til meg mens jeg

noterte og var nysgjerrige på hva jeg gjorde, da også informerte barna jeg at jeg skrev om dem og spurte om de var komfortable med dette.

Andre etiske hensyn som er tatt er konfidensialitet, som kan knyttes opp mot anonymisering, som vil si at det ikke blir offentliggjort personlige opplysninger som kan kobles til informantene. «Prinsippet om konfidensialitet har altså både referanse til at deltakerne anonymiseres i presentasjonen av resultatene, og til at opplysninger om identifiserbare enkeltpersoner lagres på en forsvarlig måte» (Thagaard, 2018, s. 24). Ved intervjuet valgte jeg å ikke søke NSD, noe som ikke gir meg lov til å behandle personopplysninger som f.eks. lydopptak, der man kan gjenkjenne stemmen til en person. Intervjuet ble derfor skrevet ned for hånd, noe som gjør at intervjupersonens identitet blir beholdt anonymt. Anonymisering knyttet også til observasjonene som ble gjort ved at jeg noterte ned fiktive navn til både barna og de ansatte jeg observerte, som gjør at dette ikke kan kobles tilbake til disse personene. Informantenes deltakelse i prosjektet vil heller ikke ha noen konsekvenser for dem, som bygger på det tredje grunnprinsippet om etiske retningslinjer. Dette prinsippet lyder også til at forskeren har ansvar for at informantene ikke blir alvorlig skadet eller belastet som følge av deltakelse i forskningen (Thagaard, 2018, s. 26). Alt dette ble det informert om i informasjons- og samtykkeskjema (vedlegg 1).

4. Funn og resultater

Etter å ha analysert og tolket datamaterialet, kom jeg frem til en rekke funn og resultater. Under observasjonene fra datainnsamlingen finner vi flere situasjoner som kan kobles til undring, både der de ansatte er deltakende, fraværende og der jeg som observatør er deltakende i barnas undring ute i naturen. Helst forsøkte jeg å opptre som ikke-deltakende observatør. Grunnen til at jeg som observatør prøvde å trekke meg tilbake under observasjonene og ikke delta i særlig stor grad, var for å unngå å påvirke resultatene. Under en av observasjonene (vedlegg 4) opptrådte jeg som deltakende observatør, for å få frem undringen verbalt, men denne situasjonen ble til slutt avbrutt av barnehagelæreren som sa vi skulle fortsette å gå. Videre kan vi se likhetstrekk med noen av observasjonene der de ansatte er fraværende i barnas undring, og der jeg valgte å holde meg utenfor som ikke-deltakende observatør. I vedlegg 3, 6 og 7 ser vi at de ansatte er totalt fraværende, og dette kan det selvsagt være flere årsaker til, men dette skal vi komme nærmere inn på i drøftingsdelen.

Disse observasjonene er hendelser der jeg tolker at barna undrer seg over noe, ut ifra deres reaksjoner og ansiktsuttrykk. I observasjonen «presse snø» (vedlegg 7) ser vi blant annet Sivert (5 år) som prøver å få kontakt med barnehagelæreren, da han kommer over noe interessant med snø, men uten å få oppmerksomhet fra barnehagelæreren. I vedlegg 5 og 9 observerte jeg assistenter som deltar i barns undring, der vi i hendelsen om trollet (vedlegg 5) ser assistenten Vilde som spør barna Simon og Andreas om hvordan trollet ser ut. Mens i situasjonen om den døde fuglen (vedlegg 9) er det assistenten Marit som spør barna om hvordan de tror fuglen døde. Begge disse observasjonene tolker jeg som gode muligheter for at barnehageansatte kan bruke naturen for å igangsette barns undring, men opplevde assistentene som uengasjerte for barna og deres undring, da de bare stilte et enkelt spørsmål og unngikk å bygge videre på muligheten for undring. Observasjonen som omhandlet søppel (vedlegg 8) ser vi barnehagelærer i samtale med tre andre barn. Her er det barnehagelæreren som tar initiativ der hen inkluderer barna i funnet av søppel i naturen. Deretter spør barnehagelæreren barna om hva de tror ville hendt med søplet om vi lot det ligge i naturen. Dette tolker jeg som et spørsmål som får barna til å tenke og undre seg.

Under intervjuet av avdelingens pedagogiske leder, som også var med på turen, stilte jeg spørsmål rundt hens forståelse av undring, hvordan avdelingen jobber med undring, avdelingens bruk av naturen og barnehagelærers opplevelse av undring i naturen. Ut ifra disse spørsmålene kom jeg frem til flere funn som kan være med å gi svar på hvordan barnehageansatte kan bruke naturen for å igangsette barns undring. I tillegg kunne jeg tolke både sammenhenger og motsetninger rundt intervjuet og observasjonene. Rundt barnehagelærers forståelse av undring kom det frem at informanten forbinder nysgjerrighet og undring med hverandre, og at undring går ut på å bli overrasket eller forbauset over noe. Når det kom til hvordan avdelingen jobber med barns undring, mener informanten at voksnes deltakelse og engasjement er viktig, da barn spør og undrer seg over mye, er det viktig å støtte barna i deres undring, f.eks. gjennom fine samtaler som informanten fortalte. Til spørsmål rundt avdelingens bruk av naturen, forteller informanten at de er mye ute, omtrent hver dag, i tillegg til å gå på tur en dag i uka. Da brukes naturen aktivt, f.eks. til å se på dyr, plukke søppel og snakke om dette. Til slutt stilte jeg spørsmål til barnehagelærers opplevelser rundt undring i naturen. Der fortalte informanten at naturen betyr veldig mye for barns undring og utvikling. Ved å være mye ute og oppsøke forskjellige steder og ulike terreng på tur vil barna få nye opplevelser, inntrykk og ting å undre seg over. Informanten opplever også at barn ofte

undrer seg over vann, is og snø. F.eks. vann som fryser til is, eller is som smelter, og trekker fram fra turen vi var på at hen opplevde en del undring over all isen på bakken.

5. Drøfting

Ut ifra bruk av observasjon og intervju som metode, kom det fram flere spennende undringssituasjoner, samt erfaringer og tanker rundt undring fra den pedagogiske lederen på avdelingen. Som vi så i forrige avsnitt ble det presentert en rekke funn fra både observasjonene og intervjuet som kan knyttes opp til relevante teorier om undring. Ut ifra datamaterialet mitt plukket jeg ut syv observasjoner som jeg mente var mest relevant opp mot problemstillingen. Fra intervjuet har jeg valgt ut de viktigste sitatene som etter min mening egner seg best til å belyse problemstillingen: *Hvordan kan barnehageansatte bruke naturen for å igangsette barns undring?* Etter å ha observert og gjennomført et intervju, sitter jeg igjen med flere tanker og inntrykk til de barnehageansattes bruk av naturen opp mot barns undring og barnehagelærerens tanker rundt barns undring. Videre vil jeg nå drøfte mine funn med hovedfokus på barns undring i naturen og voksenrollen i undring.

5.1. Barns undring i naturen

Barns undring kommer ofte til synet i naturen, men det kan ofte være krevende å oppfatte når undringen finner sted. Undring kan som nevnt i teorikapitlet, defineres som en tilstand av nysgjerrighet og refleksjon som oppstår når vi blir fascinert eller forundret over noe. Dette kan knyttes til flere av observasjonene der vi ser at barn ved flere tilfeller blir fascinert eller forundret over noe ute i naturen. F.eks. under observasjonen «skli på isen» (vedlegg 3) der Andreas sklir på isen, før han deretter reiser opp og blir stående å se ned på isen, tolket jeg ut ifra situasjonen at Andreas ble fascinert av isen og undret seg over hvorfor han sklei på den. Under denne hendelsen opplevde jeg manglende deltakelse fra voksne til å gripe tak i undringen, da jeg observert at flere ansatte fikk med seg situasjonen uten å reagere noe særlig. Det kan være flere årsaker til at de ansatte valgte å ikke gjøre noe spesielt ut av situasjonen. Kanskje fordi de så at Andreas reiste seg opp og tolket at det gikk bra med han etter fallet, og deretter bestemte seg for å gå videre. Eller kanskje det var på grunn av de ansattes manglende kunnskaper til undring, da jeg opplevde dette som en fin mulighet til å

undre seg og snakke om den glatte isen, og ta tak i spørsmål som f.eks. hvorfor den er glatt, da dette var noe som etter min tolkning, Andreas muligens undret seg over.

Observasjon «Isen sprekker» (vedlegg 4), var en annen situasjon der is var sentralt for undringen. Under denne observasjonen var det jeg som observatør som var den aktive voksne i undringen, da jeg tok på meg en deltakende observatørrolle. Som nevnt tidligere ville jeg helst ikke opptre som en deltakende observatør av den grunn at jeg ville unngå å påvirke resultatene, men dette var da et unntak. Grunnen til at jeg likevel har plukket ut denne observasjonen, er at vi ser at det er flere barn som sammen undrer seg om det samme. Vi kan spesielt se Ine og Terje som er sentrale i denne observasjonen, men i tillegg var det flere barn som også fulgte med i bakgrunnen. Det som starter hele denne undringssituasjonen, er at Ine lurte på hva lyden fra isen er, noe som kan knyttes til noe Amundsen forbinder med begrepet undring. Nemlig at undring ofte forbindes til det å lure på noe (Amundsen, 2013, s. 13).

Ellers observerte jeg barns undring som omhandlet troll, en ukjent lyd, snø, søppel og en død fugl. Ut ifra disse observasjonene ser vi at det finnes mange ting barn kan undre seg over på tur ute i naturen. Mine observasjoner er hentet fra bare en tur, så vi kan tenke oss at det finnes mye mer barn kan undre seg over i naturen. Det er som informanten fortalte under intervjuet at: «Barn undrer seg over det de kommer over, og det kan være hva som helst». Videre fortalte informanten at hva man undrer seg over kommer an på hvor man er, hva man møter på i de ulike omgivelsene, og at barn kan lære mye av å undre seg i naturen, i tillegg til at det er bra for deres utvikling. Informantens utsagn kan her støttes av det Bakke (2022) forteller om undring i naturen. Bakke opplyser at naturen byr på gode muligheter for blant annet læring og undring, og at ansatte i barnehagen bør hjelpe barna å forstå verden og se sammenhenger i omgivelsene rundt oss (Bakke, 2022, s. 16). Det at naturen byr på gode muligheter for undring kan vi se igjen i observasjonene da barna undret seg over flere ulike ting de møtte på i naturen, som ble nevnt tidligere i dette avsnittet. Når barn er nysgjerrig og undrende i barnehagen står det også at barnehagen skal tilrettelegge for at barna blir nysgjerrige på fenomener i naturen, og opplever naturen som en plass de kan høre til (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 52). Når barn får undret seg i naturen og evner å forstå sammenhenger, utvikles deres følelse av tilhørighet til naturen. Derfor er det viktig å gi barna tid, rom og støtte til å undre seg. Hvis barn ikke får mulighet til dette, kan man risikere at barn til slutt vil stoppe å stille undrende spørsmål og ta initiativ til undrende samtaler. Undringen vil da også muligens komme mindre til syne i barnehagen. Som f.eks. ved observasjon «presse snø» (vedlegg 7), der Sivert undrer seg over noe og forsøker å få kontakt med

barnehagelæreren, uten å lykkes. Om barn ofte opplever å ikke bli sett og hørt i slike typer situasjoner, kan vi som nevnt risikere at undringen kommer mindre til syne i barnehagen. Voksenrollen er derfor viktig for barna og deres undring. Om barnehagelæreren hadde fått med seg Siverts ønske om å bli sett, kunne det oppstått en fin undringssituasjon der barnehagelæreren og Sivert kunne hatt en fin undringssamtale og utforsket snøen sammen. En annen situasjon der det var potensiale for en god undringssamtale var observasjonen «død fugl» (vedlegg 9), der to barn fant en død fugl og varslet assistenten om dette. Til denne situasjonen kan man trekke inn perspektiver på undring, som f.eks. spirituell og emosjonell undring. Her kan vi se på ulike religioner og trosretninger, og knytte dette opp mot undring rundt døden. Her kunne assistenten fått i gang en samtale med barna rundt døden og f.eks. hva som skjer med fuglen når den dør. Skjer det samme med oss mennesker? Hvorfor/hvorfor ikke? Osv. Denne typen undring knyttes opp mot det emosjonelle, som Amundsen forteller, er undringen i det spirituelle ikke redusert til ens forståelse, men til det emosjonelle med undringen (Amundsen, 2013, s. 25).

For at barnehageansatte skal kunne dra nytte av naturen med tanke på barns undring, er det viktig at barna får tid og anledning til å være ute å leke, undre seg og utforske i naturen. Som den pedagogiske leder nevnte under intervjuet, pleier avdelingen å være ute omtrent hver dag, i tillegg til at de har turdag en fast dag hver uke. Det å være mye ute er det viktigste for at barn skal få mulighet til undre seg og tilegne seg erfaringer i naturen. Barn undrer seg over mange ulike ting, og hva de undrer seg over avhenger av hvor de er og hva de møter på. I tillegg har også barnas interesse en rolle til deres undring, da man ofte undrer seg over noe man synes er spennende eller får en interesse for.

5.2. Voksenrollen i undring

Det ble delvis nevnt noe om voksenrollen i forrige del, og nettopp voksenrollen er viktig for å kunne fremme og igangsette barns undring. Dette var av en eller annen grunn som jeg observerte, fraværende under situasjonen «skli på isen», for å ta et eksempel. Situasjoner med is skulle likevel vise seg å bli sentralt i denne datainnsamlingen, da et par av observasjonene dreier seg om nettopp dette (vedlegg 3 og 4), i tillegg til at dette også ble tatt opp på intervjuet ved flere anledninger. Dette ble f.eks. tatt opp da jeg stilte spørsmål rundt barnehagelærerens opplevelser av undring i naturen, og om informantene kunne trekke frem en eller flere situasjoner der barn undret seg på turen vi var på. Da valgte informantene å trekke frem isen på

bakken. Informanten svarte at: «Det var mye undring rundt isen på bakken. Da de undret seg over f.eks. hvorfor det var is der, hva gjør isen glatt og hvorfor kan vi skli på den». Her viste den pedagogiske lederen å ha fått med seg flere situasjoner med undring fra turen, noe som er positivt for å kunne igangsette barns undring i naturen. Kibsgaard forteller at det er viktig som barnehageansatt å gi barn mulighet til å utfolde seg og ta i bruk sansene for å oppleve og undre seg (Kibsgaard, 2014, s. 148). Og som nevnt i teorikapitlet, bør de ansatte i barnehagen evne å oppfatte når barn er nysgjerrige, undrende eller undersøkende. Dette viste informanten evne til da det tydelig kom frem i intervjuet, at hen hadde observert nettopp barns undring på turen. Dette støtter seg også på det Amundsen fortalte. Nemlig at det kreves at de ansatte viser oppmerksomhet og åpenhet overfor barnegruppen og det unike ved hvert enkelt barn. Den omsorgsfulle relasjonen er ifølge Amundsen viktig for å kunne vise vilje til samspill og innlevelse sammen med barn (Amundsen, 2013, s. 102).

Noe jeg så manglende evne på og som ikke samsvarer med informantens svar under intervjuet, var de ansattes evne til å ta tak i barnas undring. Jeg observerte i svært liten grad at de ansatte aktivt deltok i barns undring og bygget videre på dette. Informanten fortalte ved flere anledninger i intervjuet at voksenrollen er viktig for å igangsette og støtte barns undring, men opplevde at dette ofte var fraværende under observasjonssekvensen. Det kan hende de ansatte vanligvis er flinkere til å delta i undring sammen med barna, og at dette ikke var tilfelle denne ene dagen jeg var der, men dette er noe vi ikke vil kunne få svar på. I rammeplanen står det at de ansatte i barnehagen skal kunne hjelpe barna slik at de forstår sammenhenger i naturen og universet (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 53). For å få til dette må man som ansatt bidra inn i barnas nysgjerrighet, undring og utforskning, noe som også pedagogisk leder nevnte under intervjuet. Ved å bidra i det barn lurer på, vil barna også få mulighet til å medvirke i større grad. Amundsen trekker frem barnehageloven der det er bestemt at barn har rett til medvirkning, samt rett til å uttrykke og formidle sine meninger i barnehagen, de vil også da få mulighet til å opptre som aktive aktører i livet sitt (Amundsen, 2013, s. 184).

En situasjon der jeg derimot opplevde aktiv deltakelse fra en ansatt var observasjonen «søppel» (vedlegg 8), som tar for seg en dialog mellom nettopp pedagogisk leder, og tre barn. Her spør den pedagogiske leder om hva barna tror vil skje med søppelet om de lar det ligge igjen i naturen. Dette samsvarer med hva informanten fortalte under intervjuet, da hen til spørsmål om hvordan avdelingen jobber med barns undring, svarte at samtaler med barn var viktig både for å anerkjenne og støtte deres undring. Dette eksemplet kan vi knyttet opp mot

sitatet fra Bakhtin, som forteller at: «Det er gjennom ordrike dialoger at vi utvikler en dypere forståelse av ethvert fenomen» (Amundsen, 2013, s. 190). Derfor er nettopp aktiv deltakelse og samtale med barn en viktig faktor for å igangsette barns undring ute i naturen. Som informanten nevnte, er samtaler med barn viktig for å anerkjenne og støtte barns undring. Å støtte og anerkjenne barns undring kan sees opp mot et fenomenologisk perspektiv på undring. Fenomenet undring som er aktuelt i dagens barnehageforskning, og som tar for seg barneperspektivet, er viktig for å forstå og anerkjenne barns tanker (Amundsen, 2013, s. 20).

Voksenrollen er viktig for å igangsette barns undring ved bruk av naturen. De ansattes rolle er viktig for å støtte, motivere og anerkjenne barna i deres undring og utforskning. Det kreves av de ansatte at de observante, deltakende og engasjerte. Måter de ansatte kan gjøre dette på er å invitere til samtaler med barn, vise interesse for det som opptar barna og legge til rette for at de får utforske og undre seg over nye og spennende ting de kommer over. Gjennom intervjuet kommer det frem at i iallfall den pedagogiske lederen sitter inne med kunnskaper om hvordan man kan igangsette barns undring i naturen. Dessverre vet vi lite om hvilke kunnskaper resten av de ansatte sitter på da de ikke ble intervjuet. Likevel virker det som om ikke all kunnskap personalet på avdelingen sitter inne med, blir praktisk tatt i bruk i uterommet og naturen. Grunnen til at jeg mener dette, er fordi jeg ved flere anledninger i denne bacheloroppgaven har dratt frem eksempler der den pedagogiske lederen viser sine kunnskaper ved sitater fra intervjuet, og ikke utøver og viser disse kunnskapene praktisk, i samspill med barna. Dette er også en måte de ansatte kan fremme undringen på, nemlig ved vise sine kunnskaper i praksis sammen med barn.

For å igangsette og fremme denne undringen er det som nevnt viktig at de ansatte er aktive og til stede. En annen ting som er viktig er det pedagogiske arbeidet, f.eks. ved å planlegge turer og/eller aktiviteter ute i naturen, som den pedagogiske leder er satt til å lede i samarbeid med de andre ansatte. Da vil barna kunne tilegne seg nye erfaringer og inntrykk, og undringen vil da komme til syne når barna får undersøke det de finner og kommer over i naturen. For det er som nevnt i teorikapitlet at når man deltar i en meningsfylt virksomhet som man er motivert for at barna lærer best og mest (Brostrøm & Frøkjær, 2016, s. 47). Derfor er det også viktig at de ansatte griper tak i barnas interesser når det kommer til utforskning og undring i naturen, og alle barn vil trolig vise en viss interesse for et eller annet. Man kan finne veldig mye ute i naturen, og det er som Kibsgaard forteller at: «Naturen i seg selv er en uuttømmelig kilde til undring ...» (Kibsgaard, 2014, s. 148). Dette vises også som nevnt i observasjonene der det kom frem at barna undret seg over flere ting på den ene turen vi var på. I tillegg kan en tenke

seg at jeg som observatør også gikk glipp av en god del undringssituasjoner da jeg alene ikke klarer å observere og få med meg hva alle barn utforsker og undrer seg over til enhver tid. Vi kan også tenke oss at noen av mine tolkninger av barns undring også var feil. F.eks. der Johannes hører en lyd fra intet (vedlegg 6), kan det tenkes at han undret seg over noe annet enn lyden, som jeg tolket. Dette er noe jeg ikke ville fått svar på, med mindre jeg hadde spurt Johannes selv. Dette viser også hvor viktig samtaler og kommunikasjon er mellom de ansatte og barna. Når man spør barna om hva de undrer seg over eller f.eks. hva de tenker osv., vil man finne ut av hva de interesserer seg for og har sin oppmerksomhet rettet mot. Da vil de ansatte kunne unngå å mulig tolke barns undring feil, slik det kan hende jeg gjorde i observasjonen med Johannes.

6. Avslutning

For å oppsummere denne bacheloroppgaven har jeg redegjort for en del teorier, som jeg mener er relevante for problemstillingen. Teoriene har tatt for seg temaet undring og hva som definerer dette begrepet og hva det innebærer. Ulike perspektiver på undring der vi kan trekke inn blant annet psykologisk, emosjonelt, filosofisk og kreativt perspektiv. Videre ble undring sett i sammenheng med realfag, og deretter sett opp mot naturen. Etter dette gikk jeg over på metodene jeg benyttet meg av i innsamlingen av datamaterialet, som var observasjon og intervju. Disse metodene defineres som kvalitative forskningsmetoder. Kvalitative metoder handler om å forstå fenomener i sosial sammenheng, der det sette søkelys mot menneskers naturlige handlinger i hverdagen. Videre beskrev jeg gjennomføringen av datainnsamlingen, som gikk ut på at jeg først observerte barn og ansatte opp mot undring, på en planlagt tur. Etter observasjonssekvensen gjennomførte jeg et intervju med avdelingens pedagogiske leder, der informanten svarte på en rekke spørsmål, som stort sett omhandlet undring. Da beskrivelse av gjennomføringen var unnagjort, rettet jeg blikket mot analysen av datamaterialet. Dette handlet for det meste om å skaffe en oversikt over all data, og plukke ut den mest relevante og interessante dataen i temaanalysen. Deretter gikk jeg gjennom en kvalitetsvurdering av metodene som ble praktisert, og så på ulike svakheter og styrker ved metodene. Videre redegjorde jeg for etiske hensyn som ble ivaretatt, og retningslinjene delte jeg i tre kategorier. Disse kategoriene handlet om *informert samtykke*, *konfidensialitet* og *konsekvenser av å delta i forskningsprosjektet*. Da alt dette var unnagjort presenterte jeg funn

og resultater, der jeg kom frem til flere observasjoner der barn undret seg, og de ansatte var både deltakende og ikke i situasjonene om undring.

Etter å ha presentert funn og resultatene fra datamaterialet, ble disse drøftet og belyst opp mot problemstillingen: *Hvordan kan barnehageansatte bruke naturen for å igangsette barns undring?* Avslutningsvis vil jeg trekke frem noen svar på denne problemstillingen, og vise til en rekke punkter som ble drøftet i lys av teori og refleksjoner. For at barnehageansatte skal kunne igangsette barns undring i naturen, må de først og fremst planlegge og arrangere turer og lignende i naturen slik at barn får opplevelser i og med naturen. Som Kibsgaard forteller bør de ansatte gi barna frihet til å utfolde seg og bruke sansene for å undre seg og oppleve (Kibsgaard, 2014, s. 148). Når man først er ute i naturen, er det viktig med engasjerte, observante og aktive voksne, som oppfatter, oppmuntrer og tar tak i barnas interesser og undring. Gjennom ordrike samtaler utvikles vår forståelse for et hvert fenomen (Amundsen, 2013, s. 190). I tillegg er det viktig at de ansatte i barnehagen har noen kunnskaper rundt undring, som et utgangspunkt for å kunne igangsette barns undring ved å ta i bruk naturen. For ifølge rammeplanen skal barnehageansatte kunne hjelpe barna med å forstå sammenhenger i naturen (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 53). Evne å se barns undring i naturen og kunne invitere barna til gode undringssamtaler er viktig for deres undring, nysgjerrighet og utforsking i naturen. For å konkludere bør barnehageansatte planlegge turer og/eller aktiviteter i naturen, gi barna tid og rom til å utfolde seg, og delta aktivt i samtaler med barn, samt engasjere seg i deres interesser, nysgjerrighet og det de undrer seg over.

Litteraturliste

Amundsen, H. M. (2013). *Barns undring*. Fagbokforlaget.

Bakke, H. H. K. (2022). *Natur, miljø og teknologi i barnehagen* (2. utg.). Universitetsforlaget.

Bergsland, M. D. & Jæger, H. (Red). (2022). *Bacheloroppgaven i barnehagelærerutdanningen* (2. utg.). Cappelen damm akademisk.

Brostrøm, S. & Frøkjær, T. (2016). *Realfag i barnehagen*. Pedagogisk forum.

Kibsgaard, S. (2014). Uterommets muligheter for barns fortelling og undring. M. Sæther & T. L. Hagen (Red.), *Kreativ ute: Barnehagepedagogikk med uterommet som læringsarena* (s. 146-162). Fagbokforlaget.

Kunnskapsdepartementet. (2017). *Rammeplan for barnehagen: Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*. Udir.

Schytte, B. (2022). *Lekeplassens pedagogikk*. Pedagogisk forum.

Thagaard, T. (2018). *Systematikk og innlevelse: En innføring i kvalitative metoder* (5. utg.). Fagbokforlaget.

Vedlegg 1: Informasjons- og samtykkeskjema

DronningMaudsMinne

HØGSKOLE FOR BARNEHAGELÆRERUTDANNING

Vil du delta i bachelorprosjektet

«*Barns undring i naturen*»?

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et bachelorprosjekt hvor formålet er å *undersøke hvordan barnehageansatte kan bruke naturen for å igangsette barns undring*. I dette skrivet gir jeg deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Formålet med dette prosjektet er å undersøke hvordan barnehageansatte kan bruke naturen for å igangsette barns undring. Denne oppgave tar for seg mine observasjoner av barns undring, samt pedagogisk leders perspektiv på undring gjennom et intervju. Ut ifra dette vil jeg i denne bacheloroppgaven belyse problemstillingen: «Hvordan kan barnehageansatte bruke naturen for å igangsette barns undring?»

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærerutdanning er ansvarlig for prosjektet.

Hva innebærer det for deg å delta?

Metodene jeg benytter meg av for dette prosjektet er å observere barn og ansatte på en planlagt tur. Siden barn deltar i observasjonene ber jeg om at foreldrene blir opplyst om prosjektet. I etterkant av

turen gjennomføres et intervju. Det vil ikke bli tatt i bruk lydopptak eller lignende. Dette for at din anonymitet skal bli ivaretatt.

Hvis du velger å delta, innebærer dette at du deltar på planlagt tur og møter opp til avtalt tid for å gjennomføre intervju. Intervjuet vil ta deg rundt 30-45 minutter. Under intervjuet vil du bli spurt om barns undring, din forståelse og opplevelser med undring, og hvordan dere legger til rette for undring i barnehagen.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke ditt samtykke fram til prosjektets slutt, uten å oppgi noen grunn.

Hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Jeg/vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene jeg/vi har fortalt om i dette skrevet. Jeg/vi behandler opplysningene konfidensielt og alle navn anonymiseres.

Prosjektet skal avsluttes 28.04.23.

Med vennlig hilsen

Prosjektansvarlig: Hilde Merete Amundsen og Oliver Thiel
(Veileder)

Student: Sindre Fiske

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet *[sett inn tittel]*. Jeg samtykker til:

- å delta i observasjon og intervju.

Dato:

Siden prosjektet ikke er behandlet av NSD, kan jeg/vi ikke innhente din underskrift. Samtykket blir derfor gitt ved at du krysser av i boksen ovenfor.

Vedlegg 2: Intervjuguide

Intervjuguide

Problemstilling: «Hvordan kan barnehageansatte bruke naturen for å igangsette barns undring?»

Oppvarmingsspørsmål:

- Hva er din bakgrunn for å jobbe i barnehage?
- Hvor lenge har du jobbet i barnehage?
- Hvilken type barnegruppe jobber du med?

Hovedspørsmål:

Barnehagelærerens forståelse av begrepet undring

1. Hva legger du i begrepet undring?
 - Hva er undring for deg?
 - Hvordan vil du forklare forskjellen på undring og nysgjerrighet?
 - På hvilken måte ivaretar du barns undring i barnehagen?

Hvordan jobber avdelingen med barns undring

2. Hvordan tilrettelegger du og dine medarbeidere for barns undring på avdelingen?
 - Har du noen eksempler?

Hvordan avdelingen tar i bruk naturen

3. Hvordan tar dere i bruk naturen generelt?
 - Hvor ofte bruker dere naturen aktivt

Barnehagelærerens opplevelser av undring i naturen

4. Hva mener du naturen betyr for barns undring?
 - Hvordan tar du som pedagogisk leder i bruk naturen med tanke på undring?
 - I hvilke situasjoner opplever du at barna undrer seg mest i naturen?
 - Kan du trekke frem noe fra turen vi var på?

Vedlegg 3: Observasjon – Skli på isen

Dato: 02.03.2023

Observatør: Sindre

Deltakere: Andreas (5 år)

Andreas (5 år) går på isen mens vi er ute på tur. Plutselig sklir han på isen. De fleste ansatte og barn snur seg og ser på Andreas, men sier ingenting. Han reiser seg opp igjen mens han ser på isen. Så går han forsiktig bortover på isen. Deretter tramper han hardere på isen, før han begynner å hoppe. Etter tre-fire hopp går han videre.

Vedlegg 4: Observasjon – Isen sprekker

Dato: 02.03.2023

Observatør: Sindre

Deltakere: Ine (4 år), Terje (5 år), Sindre

På vei til turplassen går vi over et lag med is. Idet vi går over, hører vi sprekkelyster. «Hva er den lyden?» spør Ine (4 år). «Det er isen som lager lyden. Den sprekker.» sier Terje (5 år). «Hva skjer om vi stopper opp og står helt stille?» spør jeg. Alle stopper opp. «Nå lager ikke isen lyd lenger» sier Terje. «Hvorfor lager isen lyd når vi går på den, men ikke når vi står stille?» spør jeg. Barna blir stille en stund, før Ine svarer: «Fordi den blir ødelagt når vi trækker så hardt på den». «Nå må vi gå videre» roper barnehagelæreren, og barna og jeg begynner å gå videre.

Vedlegg 5: Observasjon – Trollet

Dato: 02.03.2023

Observatør: Sindre

Deltakere: Simon (4 år), Andreas (5 år), Vilde (assistent)

Vi går langs en sti og passerer ei hytte. «Her bor trollet» sier Simon (4 år) og peker på hytta. «Nei. Trollet bor i skogen» sier Andreas (5 år) og peker inn mot skogen. «Hvordan ser trollet ut da?» spør Vilde som er assistent. Simon og Andreas blir stille og ser på hverandre. Deretter svarer Andreas: «trollet er stort, og det er veldig hårete, og det er veldig skummelt!». Hvordan tror du at trollet ser ut da, Simon?» spør Vilde. «Ehm ... jeg tror trollet er kjempestort! Like stort som et hus. Og at den har stor nese, og kjempeskummelt» svarer Simon.

Vedlegg 6: Observasjon – Lyd fra intet

Dato: 02.03.2023

Observatør: Sindre

Deltakere: Johannes (4 år)

Johannes (4 år) løper rundt på turplassen. Plutselig høres en lyd ut fra intet. Johannes stopper opp og blir stående å se mot dit lyden antageligvis kommer fra. Han blir stående en liten stund, før han begynner å løpe igjen.

Vedlegg 7: Observasjon – Presse snø

Dato: 02.03.2023

Observatør: Sindre

Deltakere: Sivert (5 år), barnehagelærer

Sivert (5 år) plukker opp en liten mengde snø i hånda, og begynner å presse snøen mellom hendene sine. Snøen smuldrer opp og faller ned på bakken. Sivert ser bort på barnehagelæreren, men får ikke kontakt. Deretter plukker Sivert opp en ny mengde med snø og presser snøen sammen mellom hendene sine, med samme resultat som ved forrige forsøk. Han gjentar dette en tredje gang, også denne gangen smuldrer snøen opp og faller ned på bakken igjen.

Vedlegg 8: Observasjon – Sjøppel

Dato: 02.02.2023

Observatør: Sindre

Deltakere: Barnehagelærer (B), Anna, 4 år (A), Lisa, 5 år (L) og Tore, 5 år (T)

Vi nærmer oss turmålet mens vi går, men plutselig stopper barnehagelæreren opp.

B: «Hei dere! Se hva jeg fant»

Samtlige av barna løper bort til barnehagelæreren.

A og L: «Sjøppel!» roper Anna og Lisa i kor.

B: «Ja, dette sjokoladepapiret er sjøppel. Hva skal vi gjøre med det da?»

L: «Vi må kaste det i søpla»

B: «Da tar vi det med til finner en plass å kaste det»

Mens vi går videre, begynner barnehagelæreren å spørre barna litt om det vi fant.

B: «Hva hadde skjedd med søpla om vi lot det ligge igjen?»

T: «Den hadde forsvunnet under jorda»

L: «Det hadde kommet et dyr og spist det»

B: «Oj, hva hadde skjedd med dyret om det hadde spist søppelet da, Lisa?»

L: «Den hadde fått vondt i magen»

T: «Nei, den hadde bæsjet den ut igjen»

B: «Kanskje den hadde fått vondt i magen først, og deretter bæsjet den ut»

L og T: «Ja!»

Vedlegg 9: Observasjon – Død fugl

Dato: 02.03.2023

Observatør: Sindre

Deltakere: 2 barn, Marit (assistent)

To barn kommer løpende bort til Marit (assistent), og forteller at de har funnet en fugl. Marit blir med barna, og jeg følger etter. Det viser seg at de har vunnet en død fugl på bakken. Marit spør barna om hvordan de tror fuglen døde. De sier de ikke vet. Assistenten henter en plastikkpose og putter den døde fuglen oppi og knyter igjen, før hun går sammen med barna og kaster den i søpla. Deretter løper de to barna og begynner å leke. Mens de leker hører jeg de to barna snakke om fuglen. Der det ene barnet forteller at fuglen nå er i himmelen. Plutselig blir barna avbrutt av fire andre barn som løper bort til dem.